Україна–Туркменістан: потенціал співпраці — експертний погляд з регіону

У межах проєкту «Європа та Центральна Азія: діалог без кордонів» (Europe–Central Asia: Dialogue Without Borders), який реалізується БО «Міжнародний благодійний фонд громадської дипломатії» у партнерстві з ГО «Центр геополітичних досліджень "KONSTANTA R&D Group"» за організаційної та фінансової підтримки Міжнародного фонду «Відродження», було проведено експертне дослідження, присвячене перспективам співпраці між Україною та Туркменістаном.

Дослідження відбулося у період лютого–березня 2026 року та охопило 15 респондентів з Туркменістану. В опитуванні взяли участь представники академічної спільноти, аналітичних центрів, економісти, а також представники бізнесу та експертного середовища.

До участі були залучені висококваліфіковані фахівці з практичним досвідом у сфері міжнародного співробітництва, економіки, логістики, інвестицій та регіональних досліджень. Це дозволяє розглядати результати дослідження як репрезентативний зріз експертного бачення зсередини регіону щодо ролі України, потенціалу двосторонньої взаємодії та перспектив розвитку співпраці у найближчі 10 років.

Отримані результати відображають не лише оцінки, але й стратегічне бачення — як Україна може посилити свою присутність у Центральній Азії, які можливості відкриває співпраця з Туркменістаном та які фактори визначатимуть цю взаємодію у довгостроковій перспективі.

Технічний опис

У дослідженні взяли участь 15 респондентів. За гендерною структурою вибірки, 66,7% опитаних становлять чоловіки, тоді як 33,3% — жінки.

У віковій структурі респондентів домінує одна вікова група — 31–45 років (80%), тоді як 20% становлять учасники віком 46–55 років. Інші вікові категорії (до 30 років, 56–60 років і старше 60 років) у вибірці не представлені.

У структурі респондентів за сферою діяльності найбільшу частку становлять представники освіти та науки (26,7%) та громадянського суспільства (НКО) (26,7%). Значною також є частка респондентів зі сфери економіки та бізнесу (20%).
Менш представленими є учасники зі сфери політології та міжнародних відносин (13,3%), а також ЗМІ та журналістики (6,7%) і категорії «інше» (6,7%). Представників державного сектору у вибірці не зафіксовано.

Аналітичний блок

Оцінка відповідності поточного рівня двосторонньої торгівлі між Україною та Туркменістаном її потенціалу демонструє переважно стримане сприйняття з боку експертного середовища з елементами обережного оптимізму.

- Середня група оцінок (5–7 балів) охоплює 86,7%, відображаючи переважно зважену позицію — наявна певна реалізація потенціалу, однак вона залишається неповною та потребує подальшого розвитку. Саме ця група формує основний масив оцінок.
- Високі оцінки (8–10 балів) становлять 6,7%, що вказує на поодиноке сприйняття повної або близької до повної реалізації потенціалу двосторонньої торгівлі.
- Песимістична група (1–4 бали) становить лише 6,7% респондентів, що свідчить про відносно низький рівень критичних оцінок та відсутність домінування негативного бачення.

Загалом, експертне бачення можна охарактеризувати як помірно стримане з домінуванням середніх оцінок, що свідчить про часткову реалізацію потенціалу та наявність значних можливостей для подальшого розвитку двосторонньої торгівлі між Україною та Туркменістаном.

Респондентам було запропоновано оцінити перспективність співпраці України та Туркменістану у ключових секторах економіки за шкалою від 1 до 10, де 10 означає максимально високий рівень пріоритетності, а 1 — відсутність пріоритету.

Узагальнення відповідей дозволяє чітко розділити всі сектори на дві групи — найбільш та найменш пріоритетні для розвитку двостороннього співробітництва.

До групи найбільш пріоритетних напрямів (6–10 балів) респонденти віднесли машинобудування і промисловість, IT та цифрові технології, транспорт і логістику, освіту і науку, а також охорону здоров'я та фармацевтику. Саме ці сфери сприймаються як основа практичної взаємодії, здатної забезпечити швидкий результат, масштабування співпраці та формування стійких економічних зв'язків.

Натомість до менш пріоритетних напрямів (1–5 балів) експерти віднесли агропромисловий комплекс, енергетику (традиційну та «зелену»), культуру і креативні індустрії, фінансовий сектор і банківські послуги, а також безпекове й оборонне співробітництво. Ці сфери розглядаються як другорядні або такі, що потребують складніших інституційних умов і більш тривалого часу для досягнення практичних результатів.

Загалом результати свідчать, що пріоритети співпраці між Україною та Туркменістаном концентруються навколо індустріальних, технологічних і логістичних напрямів, тоді як гуманітарні, соціальні та безпекові сфери залишаються менш актуальними у коротко- та середньостроковій перспективі.

Оцінюючи найбільш значущі ризики при розширенні економічної взаємодії, результати опитування демонструють чітку концентрацію уваги експертного середовища на практичних та операційних обмеженнях.

- Найбільш вагомими визначено логістичні ризики — 46,7%, що вказує на ключову проблему транспортної доступності, маршрутів, інфраструктури та загальної складності побудови стабільних ланцюгів постачання між країнами.
- Другим за значущістю фактором виступають політичні ризики — 33,3%, що відображає вплив зовнішньополітичного середовища, регіональної нестабільності та загальних геополітичних умов на розвиток економічного співробітництва.
- Менш критичними, але все ж значущими, респонденти вважають фінансові ризики — 20%, пов'язані з інвестиційним кліматом, доступом до фінансування та економічною передбачуваністю.
- Водночас правові ризики не були відзначені жодним із респондентів, що свідчить про їх другорядне сприйняття порівняно з іншими бар'єрами.

Таким чином, експертне бачення акцентує, що ключові обмеження розвитку економічної взаємодії мають не стільки нормативний, скільки логістичний і геополітичний характер, що потребує першочергового вирішення саме у цих сферах.

Оцінюючи ключові конкурентні переваги України для Туркменістану в контексті економічного співробітництва, результати опитування демонструють узгоджене бачення України як практичного, гнучкого та технологічно спроможного партнера.

Передусім респонденти відзначають сильну індустріальну та виробничу базу України, зокрема у промисловості, агропереробці та машинобудуванні. Україна сприймається не лише як постачальник продукції, а як партнер, здатний пропонувати комплексні рішення — від обладнання до організації виробничих процесів.

Важливою перевагою є інженерні та інфраструктурні компетенції, зокрема досвід реалізації масштабних проєктів у будівництві, транспорті та енергетиці. Окремо підкреслюється наявність практичного досвіду українських компаній у Туркменістані, що формує додатковий рівень довіри та спрощує запуск нових ініціатив.

Ще одним ключовим фактором є гнучкість та адаптивність українського бізнесу, який здатний працювати в складних умовах і швидко пропонувати прикладні рішення. Це вигідно відрізняє Україну від більш інерційних гравців і робить її зручною для реалізації пілотних і нестандартних проєктів.

Суттєвою конкурентною перевагою також виступає людський капітал і освітньо-наукова база, що дозволяє розвивати співпрацю у підготовці кадрів, трансфері знань та впровадженні сучасних технологій.

Окремо респонденти наголошують на досвіді економічної трансформації та інтеграції в європейський простір, що робить Україну носієм стандартів, практик і підходів, які можуть бути адаптовані в Туркменістані. Це особливо важливо для модернізації галузей і підвищення їх конкурентоспроможності.

Таким чином, Україна розглядається як партнер, який поєднує виробничий потенціал, інженерну експертизу, гнучкість бізнесу та європейський досвід, що дозволяє не лише здійснювати торгівлю, а й формувати довгострокові моделі практичного економічного співробітництва.

Оцінюючи ключові конкурентні переваги Туркменістану для України в контексті економічного співробітництва, результати опитування демонструють узгоджене бачення країни як ресурсного, логістичного та стабільного партнера довгострокового типу.

Передусім респонденти відзначають потужну ресурсну базу Туркменістану, зокрема у сфері енергетики та сировини. Країна розглядається як важливий постачальник енергоресурсів (нафтопродукти, газ), а також як джерело сировини для легкої промисловості, зокрема бавовни та текстильної продукції. Це формує основу для розвитку як торговельних, так і виробничих зв'язків.

Другим ключовим фактором є геостратегічне положення Туркменістану, яке дозволяє розглядати його не лише як ринок, а як елемент ширших транспортних і логістичних коридорів. Особливо підкреслюється потенціал використання маршрутів через Каспійський регіон, Південний Кавказ і далі до ринків Південної Азії та Близького Сходу. У цьому контексті Туркменістан виступає як важливий транзитний вузол.

Важливою перевагою також є стабільність і довгострокова логіка розвитку, що створює передбачуване середовище для реалізації масштабних інфраструктурних, енергетичних і промислових проєктів. Респонденти підкреслюють, що хоча проєкти в Туркменістані реалізуються не швидко, вони мають високу ступінь стабільності після запуску.

Окремо відзначається орієнтація на великі інфраструктурні та модернізаційні проєкти, що відкриває можливості для українських компаній у сферах будівництва, інженерії, транспорту та промисловості.

Таким чином, Туркменістан сприймається як партнер, який поєднує ресурсний потенціал, вигідне географічне положення та передбачуваність розвитку, що дозволяє Україні вибудовувати співпрацю не лише як торговельну взаємодію, а як участь у довгострокових регіональних економічних і логістичних процесах.

Оцінюючи актуальність розвитку альтернативних логістичних маршрутів для Туркменістану з метою розширення доступу до європейських ринків, результати опитування демонструють чіткий консенсус щодо високої значущості цього напряму.

- Переважна більшість респондентів — 73,3% — вважають це питання дуже актуальним, що свідчить про стратегічне розуміння ролі логістики як ключового інструменту економічної інтеграції та диверсифікації зовнішніх зв'язків.
- Ще 26,7% опитаних оцінюють цю тему як частково актуальну, визнаючи її важливість, але, ймовірно, з урахуванням наявних обмежень або альтернативних пріоритетів.
- Водночас варіант «не актуально» не отримав жодної підтримки, що підкреслює відсутність скепсису щодо необхідності розвитку нових маршрутів.

Таким чином, експертне середовище одностайно розглядає розвиток альтернативної логістики як критично важливий фактор для посилення економічних позицій Туркменістану, розширення доступу до європейських ринків і зниження залежності від обмеженої кількості транзитних напрямків.

Оцінюючи реалістичність формування стійкого сухопутного коридору між Європою та Центральною Азією за участю України у середньостроковій перспективі (3–5 років), результати опитування свідчать про переважно позитивне, але зважене бачення експертного середовища.

- Узагальнення відповідей за трьома групами показує, що високі оцінки (8–10 балів) становлять 60%, що свідчить про домінування оптимістичного бачення та сприйняття формування коридору як цілком реалістичного завдання у середньостроковій перспективі. Найбільша частка відповідей припадає на оцінку 8 (33,3%), що підкреслює впевненість у досяжності цього сценарію.
- Середня група оцінок (5–7 балів) охоплює 40% респондентів, відображаючи обережну позицію: проєкт розглядається як потенційно реалізований, однак із низкою обмежень і викликів, які потребують часу та координації.

- Песимістична група (1–4 бали) відсутня, що свідчить про відсутність критично негативних оцінок щодо можливості реалізації такого проєкту.

Загалом експертне бачення можна охарактеризувати як помірно оптимістичне, з переважанням оцінок, що підтверджують реалістичність створення сухопутного коридору за умови належної координації, інвестицій та політичної волі.

Респондентам було запропоновано оцінити вплив окремих факторів на розвиток логістики між Україною та Туркменістаном за шкалою від 1 до 10, де 1 означає мінімальний вплив, а 10 — критично негативний вплив, що виступає суттєвим обмеженням.

Отримані відповіді дозволяють виокремити групу найбільш проблемних факторів, які сприймаються як ключові бар'єри для розвитку логістичної взаємодії. До них належать високі витрати на перевезення (включаючи паливо, тарифи, страхування та додаткові збори), обмежена пропускна здатність і недостатня диверсифікація транзитних маршрутів, залежність від мультимодальних перевезень через Каспійський регіон, низька передбачуваність строків доставки, а також безпекові та форс-мажорні ризики, пов'язані з транзитом через треті країни.

Водночас частина факторів оцінюється як менш критична для розвитку логістики. Серед них — обмежений рівень цифровізації логістичних і митних процесів, недостатня інтеграція мультимодальних рішень, обмежені можливості страхування і фінансування транзитних операцій, а також складність окремих процедур, пов'язаних із проходженням кордонів і координацією між учасниками логістичних ланцюгів.

Таким чином, у сприйнятті експертів основні обмеження логістичного співробітництва між Україною та Туркменістаном зосереджені навколо вартості перевезень, залежності від транзитної інфраструктури та складності маршрутів, тоді як інституційні та процедурні фактори відіграють відносно другорядну роль.

Оцінюючи готовність Туркменістану до участі у спільних логістичних проєктах з Україною, результати опитування демонструють помірно позитивне, але стримане сприйняття потенціалу співпраці.

- Більшість респондентів — 53,3% — вважають, що участь Туркменістану є можливою, але переважно в окремих сферах. Це свідчить про розуміння наявності потенціалу для взаємодії, однак із застереженнями щодо масштабів та умов реалізації таких проєктів. Йдеться, зокрема, про сегментовану співпрацю в конкретних напрямках — транспортних коридорах, портовій інфраструктурі чи окремих транзитних рішеннях.
- Водночас 46,7% респондентів оцінюють готовність як повноцінну, що вказує на досить високий рівень довіри до можливості розгортання більш комплексних логістичних проєктів за участю Туркменістану.
- Важливо, що жоден із респондентів не обрав варіант "ні", що означає відсутність категорично негативного сприйняття перспектив співпраці.

Загалом результати відображають обережний оптимізм: Туркменістан розглядається як потенційно зацікавлений партнер, однак із фокусом на поступовому входженні у спільні проєкти та реалізації співпраці через окремі, найбільш прагматичні напрями.

Відповідаючи на питання щодо потенційних партнерів для реалізації логістичних та інфраструктурних проєктів за участю Туркменістану та України, результати опитування демонструють чітке розуміння необхідності багаторівневої моделі співпраці, яка поєднує інституційні, фінансові та операційні компоненти.

Ключовим зовнішнім партнером респонденти розглядають Європейський Союз, який здатний забезпечувати не лише фінансування, а й інституційну рамку, стандарти та правила реалізації проєктів. Його участь сприймається як фактор, що підвищує передбачуваність і керованість ініціатив.

Серед регіональних держав найбільше значення відводиться Туреччині, Азербайджану, Казахстану та Узбекистану. Ці країни розглядаються як практичні учасники проєктів, здатні забезпечити операційну реалізацію — передусім у сфері логістики, транзиту та інфраструктури. Туреччина та Азербайджан відіграють ключову роль у забезпеченні зв'язності через Каспійський і Чорноморський регіони, тоді як Казахстан і Узбекистан формують масштаб і глибину регіональної взаємодії. В окремих відповідях також згадуються Китай, Індія, Пакистан та Іран як потенційні учасники ширших євразійських маршрутів.

Фінансову основу проєктів, на думку респондентів, мають забезпечувати провідні міжнародні інституції — ЄБРР, Світовий банк, Європейський інвестиційний банк, Азійський банк розвитку та Міжнародна фінансова корпорація (IFC). Їхня роль виходить за межі фінансування: вони забезпечують дисципліну, прозорість і зниження ризиків, без чого реалізація масштабних інфраструктурних проєктів суттєво ускладнюється.

Додатково відзначається значення багатосторонніх організацій і платформ, таких як ООН, TRACECA, ШОС, а також профільних міжнародних структур у сферах транспорту, енергетики та сталого розвитку. Їхня участь може сприяти координації, обміну досвідом та формуванню спільної архітектури співпраці.

Таким чином, найбільш ефективною моделлю виглядає комбінація: ЄС — як джерело правил і фінансування; регіональні держави — як операційні учасники; міжнародні фінансові інституції — як гаранти стійкості та керованості проєктів. Без залучення таких партнерів великі ініціативи або залишатимуться обмеженими за масштабом, або супроводжуватимуться підвищеними ризиками реалізації.

Оцінюючи потенційну залученість Туркменістану до процесу відновлення України, результати опитування демонструють помірно позитивне, але стримано-прагматичне бачення такої можливості.

- Найбільша частка респондентів — 46,7% — вважає, що участь Туркменістану є скоріше можливою, що свідчить про наявність потенціалу для співпраці, але без очікування швидкого чи масштабного залучення. Ще 33,3% обрали варіант «можливо», що додатково підкреслює обережний характер оцінок і сприйняття цієї взаємодії як такої, що потребує додаткових умов і стимулів.
- Водночас 13,3% респондентів оцінюють таку перспективу як скоріше малоймовірну, що відображає певні сумніви щодо практичної реалізації або зацікавленості Туркменістану у подібних проєктах. Частка тих, хто вважає участь активною, є мінімальною — близько 6–7%, що свідчить про відсутність очікувань щодо лідерської ролі Туркменістану у процесі відновлення.
- Важливо, що категорично негативні оцінки («ні») відсутні, що вказує на загальне визнання потенційної можливості співпраці.

Загалом експертне середовище розглядає Туркменістан як потенційного, але не ключового учасника процесу відновлення України — із фокусом на точкових або секторальних проєктах, а не на системному чи масштабному залученні.

Респондентам було запропоновано оцінити перспективність практичної участі Туркменістану у відновленні України за окремими напрямами за шкалою від 1 до 10, де 10 означає високий рівень прикладної залученості та реальний потенціал участі, а 1 — мінімальну доцільність такої взаємодії.

Отримані результати свідчать про те, що у сприйнятті експертів ключовими напрямами участі виступають сфери, пов'язані з інфраструктурною відбудовою, базовою економічною кооперацією та ресурсним забезпеченням. Найбільш перспективними визначено участь у реалізації інфраструктурних проєктів (зокрема будівництво та інженерні роботи), потенціал у постачанні енергоресурсів і нафтопродуктів, участь у відновленні агропромислових і переробних ланцюгів, розвиток логістичної інфраструктури через Каспійський напрям, а також залучення до модернізації окремих елементів енергетичного сектору.

Менш пріоритетними, за оцінками респондентів, є напрями, пов'язані з високотехнологічними рішеннями, цифровізацією процесів відбудови, складними фінансовими інструментами, страхуванням проєктів, а також освітньо-кадровими ініціативами. Нижчі оцінки отримали передусім ті сегменти, що потребують розвинених інституційних механізмів, високого рівня інтеграції у міжнародні фінансові системи та складної координації між учасниками.

Таким чином, експертне середовище розглядає участь Туркменістану у відновленні України передусім як ресурсно-інфраструктурну та енергетично орієнтовану, із фокусом на практичні та прикладні напрями, які можуть бути реалізовані у відносно стабільних форматах. Водночас більш складні технологічні та фінансові сегменти залишаються другорядними за рівнем пріоритетності.

Відповідаючи на питання щодо стимулів, які могли б мотивувати бізнес Туркменістану до участі у відновленні України, результати опитування демонструють чітке розуміння того, що ключовим фактором є не декларації, а якість та передбачуваність умов входу в проєкти.

Передусім, бізнес орієнтується на зрозумілу економіку проєктів — прогнозовану дохідність, чітку структуру витрат і контроль ризиків. У цьому контексті критично важливими є прозорі процедури реалізації, зрозумілі правила гри та наявність юридичних гарантій. Саме ці елементи формують базовий рівень довіри та визначають готовність компаній розглядати участь у відновленні.

Вагомим стимулом є участь міжнародних партнерів і фінансових інституцій, що забезпечує додатковий рівень стабільності, дисципліни та зниження ризиків. Присутність таких гравців фактично виступає гарантією того, що проєкти мають довгострокову перспективу і не залишаться на рівні політичних декларацій.

Окремо підкреслюється важливість поетапного входу в проєкти. Для туркменського бізнесу більш прийнятною є модель, за якої компанії можуть починати з невеликих або нішевих ініціатив — у сферах будівництва, постачання матеріалів, енергетики чи логістики — з подальшим масштабуванням участі після накопичення практичного досвіду. Такий підхід дозволяє мінімізувати початкові ризики та поступово інтегруватися у складніші проєкти.

Суттєвим стимулом також виступає можливість виходу на ширші ринки, зокрема європейський. Участь у відновленні України розглядається як потенційна «точка входу» у більш складні економічні системи, що відкриває доступ до нових виробничих ланцюгів, стандартів і партнерств. У цьому контексті успішні кейси реалізації проєктів можуть стати для туркменських компаній своєрідним підтвердженням їхньої конкурентоспроможності на міжнародному рівні.

Таким чином, мотивація бізнесу Туркменістану формується як комбінація трьох ключових факторів: прибутковості, контрольованих ризиків і можливості стратегічного розширення. За наявності прозорих умов, міжнародної підтримки та можливості поступового входження інтерес до участі у відновленні України може суттєво зрости.

Оцінюючи необхідність укладення двосторонніх угод для регулювання міграції, результати опитування демонструють майже одностайну підтримку такого підходу серед експертного середовища.

- Абсолютна більшість респондентів — 93,3% — вважає, що укладення двосторонніх угод є необхідним, що свідчить про високий рівень усвідомлення потреби у формалізації правил та механізмів міграційної взаємодії. Така позиція відображає розуміння того, що без чітко визначеної нормативної бази ефективне управління міграційними потоками є суттєво ускладненим.
- Ще 6,7% респондентів обрали варіант «частково», що вказує на підтримку ідеї в цілому, але з можливими застереженнями щодо формату або обсягу таких угод.
- Водночас жоден із респондентів не вважає такі угоди недоцільними, що підкреслює відсутність альтернативного бачення безінституційного регулювання міграційних процесів.

Загалом результати свідчать про сформований консенсус: двосторонні угоди розглядаються як базовий інструмент для забезпечення прозорості, передбачуваності та керованості міграційних процесів, що особливо важливо в умовах розширення економічної та логістичної співпраці між Україною та Туркменістаном.

Відповідаючи на питання щодо кроків, які дозволять зробити міграційну політику більш збалансованою та вигідною для України і Туркменістану, результати опитування демонструють чітке розуміння необхідності переходу від стихійних процесів до керованої та інституціоналізованої моделі трудової мобільності.

Передусім ключовим напрямом визначається створення прозорих і зрозумілих механізмів трудової міграції, зокрема через двосторонні угоди, спрощення процедур оформлення документів та взаємне визнання дипломів і професійних кваліфікацій. Це дозволяє зменшити бар'єри для легальної мобільності та підвищити ефективність залучення фахівців.

Важливим елементом є розвиток програм тимчасової зайнятості та обміну спеціалістами, які забезпечують циркуляцію знань і досвіду без формування довгострокових дисбалансів на ринку праці. Особливу увагу приділяється короткостроковим форматам (3–6 місяців), стажуванням та професійним програмам, що дозволяють поєднувати набуття міжнародного досвіду із збереженням зв'язку з національною економікою.

Окремо підкреслюється необхідність переходу до цільової трудової міграції, коли залучення фахівців відбувається під конкретні проєкти — зокрема в енергетиці, будівництві та інфраструктурі. Такий підхід дозволяє узгодити потреби економік обох країн і забезпечити більш ефективне використання людського капіталу.

Ключовим принципом також виступає «повернення компетенцій» — створення умов, за яких фахівці після роботи за кордоном повертаються з новими знаннями та досвідом, що сприяє розвитку власної економіки.

Таким чином, збалансована міграційна політика розглядається не як соціальний інструмент, а як економічний механізм розвитку, що базується на прозорості, керованості та взаємній вигоді, забезпечуючи не просто переміщення робочої сили, а обмін знаннями та посилення людського капіталу обох країн.

Оцінюючи поточний рівень освітніх та академічних обмінів між Україною та Туркменістаном, результати опитування свідчать про переважно помірне, але стримане бачення експертного середовища.

- Середня група оцінок (5–7 балів) охоплює 66,7% респондентів, що вказує на домінування стримано-позитивного або нейтрального сприйняття. Найбільша частка відповідей припадає на оцінку 6 балів (33,3%), що відображає наявність базової взаємодії, однак без глибокої інституціоналізації чи масштабності.
- Песимістична група (1–4 бали) становить 26,7%, що демонструє наявність значної частки експертів, які оцінюють рівень обмінів як обмежений або недостатньо розвинений. Зокрема, оцінку 4 обрали 20% респондентів, що підкреслює сприйняття співпраці як фрагментарної.
- Узагальнення відповідей за трьома групами показує, що високі оцінки (8–10 балів) становлять лише 6,7%, що свідчить про відсутність сформованого уявлення про високий рівень або системність освітньо-академічної співпраці. Фактично лише поодинокі респонденти оцінюють її як близьку до розвиненої.

Загалом експертне бачення можна охарактеризувати як помірно стримане, з переважанням середніх оцінок, що свідчать про наявність певної взаємодії, але відсутність системного, інтенсивного та стратегічно вибудуваного формату освітніх і академічних обмінів між Україною та Туркменістаном.

Оцінюючи формати гуманітарної взаємодії між Україною та Туркменістаном, які мають найбільший довгостроковий ефект, результати опитування свідчать про чіткий пріоритет інституційних та освітньо-наукових форматів співпраці.

- Найбільш ефективним напрямом респонденти визначають створення спільних освітніх і дослідницьких центрів — цей варіант підтримали 86,7% опитаних. Це свідчить про запит на формування постійної інституційної бази взаємодії, яка забезпечує довгостроковий ефект, накопичення знань і стабільність співпраці.

- Другим за значущістю напрямом є спільні наукові та прикладні дослідження, які отримали 73,3% підтримки. Це підкреслює важливість практикоорієнтованої взаємодії, що дозволяє не лише обмінюватися знаннями, а й створювати спільні рішення у прикладних сферах.
- Також вагомим інструментом визначено програми подвійних дипломів і спільні освітні програми — їх підтримали 60% респондентів. Це вказує на зацікавленість у поглибленні освітньої інтеграції та формуванні спільного кадрового потенціалу.
- Менш пріоритетними, але все ж значущими, є експертні та професійні мережі, а також культурні та гуманітарні платформи — по 40% підтримки кожен напрям. Це свідчить про їх допоміжну роль у формуванні довіри та підтримці комунікації, однак без вирішального впливу на довгострокову структурну взаємодію.

Загалом експертне бачення демонструє чітку орієнтацію на інституціоналізацію співпраці через освіту та науку, тоді як більш «м'які» гуманітарні формати розглядаються як доповнюючі інструменти, що підсилюють, але не визначають стратегічну глибину партнерства між Україною та Туркменістаном.

Відповідаючи на питання щодо бар'єрів, які обмежують академічну мобільність між Україною та Туркменістаном, результати опитування демонструють наявність системних обмежень інституційного та практичного характеру.

Передусім ключовими бар'єрами є обмежене фінансування та нестача реально діючих програм обміну. Без грантів і стабільних механізмів підтримки мобільність залишається доступною для вузького кола учасників.

Другим важливим фактором виступають розбіжності в освітніх стандартах і програмах, що ускладнює взаємне визнання результатів навчання та створення спільних ініціатив.
Не менш значущим бар'єром є слабка інституційна координація між університетами, через що співпраця часто має фрагментарний характер.

Додатково впливають адміністративні та бюрократичні складнощі, включаючи візові процедури та організаційні обмеження, а також обмежена транспортна доступність.
Важливим чинником залишається і низький рівень поінформованості про можливості участі в міжнародних програмах.

Таким чином, ключові бар'єри зосереджені навколо фінансування, інституційної слабкості, регуляторних обмежень та інформаційних факторів, що стримує розвиток повноцінної академічної мобільності між Україною та Туркменістаном.

Відповідаючи на питання щодо стимулів, які можуть мотивувати студентів і науковців до участі у спільних програмах між Україною та Туркменістаном, результати опитування демонструють чіткий акцент на практичній цінності та професійних можливостях.

Ключовим фактором виступає прикладна складова програм — участь у реальних проєктах, дослідженнях, стажуваннях і доступ до міжнародних ініціатив. Саме можливість отримати практичний досвід і включитися в професійне середовище значно підвищує зацікавленість учасників.

Для науковців особливо важливими є доступ до міжнародних дослідницьких мереж, грантів і можливостей публікацій, тоді як для студентів ключовими стимулами виступають перспективи працевлаштування, стажування та кар'єрного розвитку.

Суттєву роль відіграє також фінансова підтримка та наявність стабільних, інституційно оформлених програм, які забезпечують передбачуваність і довгостроковість участі.

Таким чином, мотивація формується навколо поєднання трьох факторів: практичної користі, доступу до міжнародного середовища та кар'єрних перспектив, тоді як формальні або декларативні формати без прикладного наповнення мають значно нижчий рівень зацікавленості.

Оцінюючи роль культурної дипломатії у політичному співробітництві між Україною та Туркменістаном, результати опитування свідчать про чітко позитивне сприйняття її значущості в експертному середовищі.

- Абсолютна більшість респондентів — 73,3% — вважає, що культурна дипломатія відіграє важливу роль, що підкреслює її значення як інструменту формування довіри, взаєморозуміння та довгострокових партнерств між державами.
- Ще 26,7% оцінюють її значення як часткове, визнаючи важливість цього інструменту, але, ймовірно, розглядаючи його як допоміжний щодо економічних чи політичних механізмів.
- Водночас жоден із респондентів не заперечує важливість культурної дипломатії, що свідчить про відсутність скептичного ставлення до її ролі у розвитку міждержавної взаємодії.

Загалом можна констатувати сформований консенсус: культурна дипломатія розглядається як важливий, хоча й не єдиний, елемент політичного співробітництва, який створює основу для більш глибоких і стійких відносин між Україною та Туркменістаном.

Оцінюючи роль діаспор у зміцненні культурних зв'язків між Україною та Туркменістаном, результати опитування свідчать про широке та багатовимірне бачення їхнього потенціалу.

- Найбільш значущою функцією респонденти визначають формування позитивного іміджу країни проживання чи походження — цей варіант підтримали 80% опитаних. Це підкреслює роль діаспор як важливого каналу «м'якої сили» та міжкультурної комунікації.
- Високий рівень підтримки також отримало сприяння розвитку культурних ініціатив (фестивалі, виставки, заходи) — 73,3%, що свідчить про важливість практичних форматів взаємодії, які безпосередньо формують культурний обмін.
- Суттєвим напрямом визначено створення стійких каналів комунікації між експертними та професійними середовищами — 53,3%, що вказує на потенціал діаспор як посередників у налагодженні довгострокових зв'язків.
- Дещо меншу, але все ж значущу підтримку отримали підтримка освітніх і молодіжних обмінів та посередництво у неформальній дипломатії — по 46,7%. Це свідчить про їхню допоміжну, але важливу роль у розширенні гуманітарної взаємодії.

Загалом експертне середовище розглядає діаспори як ключовий інструмент культурної дипломатії, здатний одночасно працювати на рівні іміджу, практичної взаємодії та формування стійких комунікаційних і професійних зв'язків між Україною та Туркменістаном.

Відповідаючи на питання щодо форматів, у яких співпраця між Україною та Туркменістаном могла б бути запущена як пілотні ініціативи, результати опитування демонструють чіткий акцент на прикладних, масштабованих і політично нейтральних проєктах.

Першим і найбільш очевидним напрямом є пілотні логістичні проєкти, зокрема тестування конкретних маршрутів із реальними вантажами через Каспійсько-Чорноморський напрям. Йдеться не про концептуальні коридори, а про практичну перевірку економіки перевезень, термінів і ефективності мультимодальних рішень. Такий формат дозволяє швидко отримати вимірюваний результат і оцінити життєздатність співпраці.

Другим ключовим напрямом визначено спільні освітні програми прикладного характеру, орієнтовані на підготовку фахівців у сферах логістики, енергетики, агропереробки та інженерії. Важливо, що йдеться про програми з участю бізнесу, стажуваннями та чіткою прив'язкою до потреб ринку праці.

Третім перспективним форматом є кооперaційні проєкти у реальному секторі економіки, зокрема в галузях інфраструктури, будівельних матеріалів, агропереробки та енергетики. Такі ініціативи дозволяють швидко продемонструвати практичний ефект і створити основу для масштабування співпраці.

Загалом найбільш ефективною стартовою моделлю виглядає комбінація: логістика як тест інфраструктурної взаємодії, освіта як інструмент підготовки кадрів і кооперація у виробничих секторах як джерело швидкого економічного результату.

Результати опитування демонструють зважене та реалістичне сприйняття строків запуску масштабного економічного і логістичного співробітництва між Україною та Туркменістаном.

- Найбільш поширена оцінка — 5–7 років (46,7%), що свідчить про розуміння складності таких процесів. Респонденти виходять із того, що повноцінне співробітництво потребує часу для розвитку інфраструктури, узгодження правил та формування стабільних механізмів взаємодії.
- Другий за популярністю варіант — 3–5 років (26,7%), який відображає більш помірно оптимістичний сценарій. Він передбачає, що за наявності політичної волі та фокусу на прикладних проєктах перші відчутні результати можуть з'явитися швидше.
- Водночас лише 13,3% вважають реалістичним запуск у горизонті 1–2 років, що свідчить про низькі очікування швидкого ефекту. Така ж частка (13,3%) оцінює строки як понад 10 років, відображаючи певний скепсис щодо темпів інституційних і інфраструктурних змін.

Загалом відповіді демонструють спільне розуміння:
масштабне співробітництво — це середньостроковий процес (5–7 років), який має розвиватися поступово через пілотні ініціативи, а не швидкі політичні рішення.

Результати опитування свідчать про помірно стриманий, але загалом прагматичний прогноз розвитку співробітництва між Україною та Туркменістаном у найближчі 5 років.

- Переважна більшість респондентів — 66,7% — оцінюють перспективи як середні, тобто очікують обмежений розвиток у окремих напрямках. Це означає, що співпраця, ймовірно, буде розвиватися точково — через окремі проєкти та ініціативи, без швидкого переходу до масштабної інтеграції.
- Водночас 26,7% вважають перспективи високими, очікуючи суттєвого зростання співробітництва у ключових сферах. Ця частина респондентів, ймовірно, робить ставку на реалізацію конкретних економічних і логістичних проєктів, які можуть стати драйверами більш глибокої взаємодії.
- Лише 6,7% оцінюють перспективи як низькі, що свідчить про відносно невисокий рівень песимізму щодо майбутнього співпраці.

Загалом структура відповідей демонструє консенсус:
у коротко- та середньостроковій перспективі (до 5 років) співробітництво розвиватиметься поступово, через обмежену кількість практичних напрямків, із потенціалом для розширення у разі успішної реалізації перших проєктів.

Результати опитування демонструють чіткий консенсус щодо необхідності інституціоналізації співробітництва між Україною та Туркменістаном.

- Переважна більшість респондентів — 86,7% — вважають, що інституціоналізація є необхідною умовою для забезпечення сталого та системного діалогу. Йдеться про створення постійно діючих форматів взаємодії — форумів, координаційних платформ, експертних рад, а також про підписання рамкових документів, які дозволяють перевести співпрацю з рівня окремих ініціатив у стабільну політику.
- Ще 13,3% підтримують часткову інституціоналізацію, вважаючи її доцільною у конкретних сферах — передусім в економіці, освіті та культурній взаємодії. Це свідчить про прагматичний підхід: формалізація має бути там, де вона дає практичний результат.
- Водночас жоден із респондентів не вважає, що наявних форматів взаємодії достатньо, що є важливим сигналом про потребу у якісному посиленні інституційної основи співпраці.

Загальний висновок очевидний: без створення системних інституційних механізмів співробітництво залишатиметься фрагментарним, тоді як інституціоналізація є ключем до його масштабування та довгострокової стійкості.

Респондентам було запропоновано визначити три першочергові ініціативи для зміцнення співробітництва між Україною та Туркменістаном у короткостроковій перспективі. Узагальнення відповідей дозволяє виокремити три ключові пріоритети, орієнтовані на швидкий практичний результат.

Першим напрямом є створення сталих механізмів взаємодії та координації, зокрема постійної експертно-ділової платформи або зрозумілої «точки входу» для бізнесу. Такий формат має забезпечити регулярну комунікацію між підприємствами, експертами та державними структурами, а також спростити доступ до інформації, партнерів і можливостей співпраці.

Другим ключовим кроком є запуск обмеженої кількості пілотних проєктів із чіткою економічною логікою та вимірюваними результатами, передусім у сферах логістики, інфраструктури, агропереробки або прикладної освіти. Саме реалізація перших практичних кейсів розглядається як основа для формування довіри та подальшого масштабування співробітництва.

Третім напрямом виступає забезпечення інформаційної прозорості та супроводу учасників співпраці, включаючи створення зрозумілих процедур, дорожніх карт і каналів інформування. Це дозволить знизити бар'єри входу та підвищити ефективність взаємодії між сторонами.

Таким чином, експертне середовище акцентує на необхідності переходу від декларацій до практичних дій — через створення інституційної основи, запуск перших проєктів із швидким результатом та забезпечення прозорої і доступної системи взаємодії між Україною та Туркменістаном.

Оцінюючи перспективну роль України в Центральній Азії у горизонті найближчих 10 років, результати опитування демонструють прагматичне бачення майбутньої присутності — з акцентом на економічну та гуманітарну складову, а не на політичне лідерство.

- По-перше, одним із двох домінуючих напрямів визначено економічну і торговельну роль України (40%), що передбачає розвиток співпраці через практичні проєкти, логістику, торгівлю та виробничу кооперацію. Респонденти очікують, що Україна може зайняти нішу партнера, який пропонує конкретні рішення та інтегрується у регіональні економічні процеси, насамперед через транспортні коридори та взаємодію в окремих секторах економіки.
- По-друге, таку ж вагу має роль культурно-освітнього мосту між Європою та Центральною Азією (40%), що підкреслює значення гуманітарного виміру. Йдеться про розвиток освітніх програм, наукового співробітництва, академічної мобільності та експертних мереж, які формують довгострокову основу присутності та впливу України в регіоні.
- Водночас 20% респондентів оцінюють потенційну роль України як обмежену, що свідчить про наявність стриманого скепсису щодо можливостей швидкого або масштабного впливу. Це підкреслює важливість послідовної та результат-орієнтованої політики, здатної поступово змінювати сприйняття України в регіоні.

Показово, що варіант політичного та дипломатичного лідерства фактично не розглядається як пріоритетний, що додатково підтверджує загальну логіку відповідей:
роль України в Центральній Азії має формуватися через економічну взаємодію та гуманітарну присутність, а не через претензію на політичне домінування.

Таким чином, у перспективі 10 років найбільш реалістичною моделлю є поєднання економічного партнерства та культурно-освітньої взаємодії, що дозволяє Україні поступово інтегруватися в регіональні процеси та вибудовувати стійку, практичну присутність у Центральній Азії.

Респондентам було запропоновано визначити, яким чином Україна може найбільш ефективно посилити своє стратегічне присутність у Центральній Азії в перспективі 10 років. Узагальнення відповідей демонструє чіткий консенсус: ключем є перехід від декларативної політики до системної практичної інтеграції в регіональні процеси.

По-перше, базовим напрямом визначено послідовне посилення економічної присутності через участь у регіональних проєктах, логістиці та виробничих ланцюгах. Особливу увагу приділено Транскаспійському маршруту як стратегічній точці входу, де Україна може виступати як логістичний хаб і партнер у побудові повних ланцюгів постачання. Йдеться про інтеграцію в економіку регіону через конкретні проєкти, а не окремі торговельні операції.

По-друге, значна роль відводиться освітньому, науковому та технологічному виміру, який розглядається як основа довгострокового впливу. Україна може виступати як освітній і експертний центр, пропонуючи підготовку кадрів, спільні дослідження, трансфер технологій і інтеграцію у європейські стандарти. Саме через інвестиції в людський капітал формується стійка присутність і довіра.

По-третє, важливим фактором є формування мережі реальних зв'язків — бізнесових, експертних і інституційних, які створюють довгострокову взаємозалежність. У відповідях чітко підкреслюється, що стратегічна присутність виникає не через політичні заяви, а через діяльність компаній, університетів і спільних проєктів, які «вбудовують» Україну в регіональні екосистеми.

Таким чином, у перспективі 10 років найбільш ефективною моделлю є поєднання економічної інтеграції, освітньо-технологічного партнерства та розвитку мереж реальної взаємодії, що дозволяє Україні перейти від епізодичної присутності до системної ролі в Центральній Азії.

Респондентам було запропоновано оцінити, яку роль може відігравати Європейський Союз у розвитку співробітництва між Україною та Туркменістаном — як медіатор, інвестор чи інституційний партнер. Узагальнення відповідей демонструє чіткий консенсус: ключовою є саме інституційна та інвестиційна роль ЄС, тоді як медіація розглядається як допоміжна функція.

По-перше, Європейський Союз сприймається як базовий інституційний партнер, який формує правила гри — стандарти, процедури та нормативну базу. Саме через це забезпечується передбачуваність співпраці, її структурованість і можливість переходу від окремих ініціатив до системних форматів взаємодії. У відповідях ЄС часто описується як «архітектура» або «рамка», в якій проєкти стають зрозумілими та керованими.

По-друге, значна увага приділяється ролі ЄС як інвестора та фінансового партнера, який здатен забезпечити ресурсну підтримку проєктів і зробити їх «банківськими», тобто привабливими для фінансування. Участь ЄС розглядається як фактор, що знижує ризики, підвищує довіру та відкриває можливості для масштабування співробітництва.

По-третє, Європейський Союз виконує функцію гаранта стабільності та довіри, сприяючи формуванню прогнозованого середовища для взаємодії. Саме через стандартизацію, прозорі правила та підтримку інституцій ЄС здатен перетворювати окремі ідеї на стійкі механізми співпраці.

Таким чином, експертне середовище виходить із того, що Європейський Союз є насамперед інституційним і фінансовим «якорем» співробітництва, який забезпечує стандарти, знижує ризики та створює умови для переходу від точкових ініціатив до системного і масштабованого партнерства між Україною та Туркменістаном.

Респондентам було запропоновано оцінити стратегічну роль Туркменістану в глобальній політиці та у відносинах з Європою у перспективі 10 років. Узагальнення відповідей демонструє домінування прагматичного підходу — Туркменістан насамперед сприймається як функціональний елемент регіональної та міжрегіональної інфраструктури, а не як політичний центр впливу.

- По-перше, абсолютна більшість респондентів (53,3%) визначають ключову роль Туркменістану як транзитного та енергетичного хабу між Європою та Азією. Це відображає розуміння його географічного положення та ресурсного потенціалу, зокрема у сфері енергетики та транспортних коридорів. У цьому контексті країна розглядається як важливий елемент логістичних і енергетичних ланцюгів, здатний забезпечувати зв'язок між регіонами.
- По-друге, 26,7% респондентів оцінюють Туркменістан як регіонального гравця з потенціалом зростання впливу, але без очікування домінуючої ролі. Це свідчить про обережний оптимізм щодо посилення його позицій у Центральній Азії та розширення міжнародної взаємодії.
- Водночас лише незначна частка респондентів розглядає Туркменістан як посередника в міжнародних переговорах або ініціатора діалогу, що вказує на обмежене сприйняття його політико-дипломатичної ролі.
- Ще 13,3% вважають, що роль країни залишатиметься обмеженою впливом великих держав, таких як ЄС, Китай чи США, що відображає усвідомлення зовнішніх факторів, які формують регіональну динаміку.

Таким чином, загальна логіка відповідей полягає в тому, що стратегічна роль Туркменістану у найближче десятиліття визначатиметься передусім його транзитним та енергетичним потенціалом, тоді як політичний вплив залишатиметься вторинним і обмеженим зовнішніми факторами.

Респондентам було запропоновано визначити, які кроки дозволять Туркменістану зміцнити свою стратегічну позицію в Європі та світовій політиці у найближчі 10 років. Узагальнення відповідей демонструє чіткий акцент на прагматичній моделі розвитку — через інфраструктуру, передбачуваність і інтеграцію в міжнародні процеси.

По-перше, базовим напрямом визначено розвиток інфраструктури та транзитного потенціалу, зокрема участь у Транскаспійському маршруті та зміцнення ролі як логістичного й енергетичного хабу між Європою та Азією. Особливу увагу приділено модернізації енергетичного сектору, включаючи адаптацію до екологічних стандартів ЄС, що відкриває доступ до європейських ринків.

По-друге, значна роль відводиться підвищенню інституційної якості та передбачуваності для партнерів — прозорим правилам, стабільним умовам ведення бізнесу та інтеграції у міжнародні економічні інститути. У цьому контексті наголошується на важливості формування репутації надійного партнера, що є критичним фактором для залучення інвестицій і довгострокових проєктів.

По-третє, важливим елементом є активна участь у міжнародних і регіональних проєктах та розширення зовнішньоекономічних зв'язків, включаючи багатовекторну політику та розвиток співпраці з ЄС, країнами Центральної Азії та іншими ключовими гравцями. Це дозволяє Туркменістану не лише використовувати власні ресурси, а й інтегруватися в ширші економічні та політичні процеси.

Окремо підкреслюється роль технологічної та «зеленої» модернізації, а також розвиток гуманітарних і освітніх зв'язків як додаткових інструментів посилення міжнародної присутності.

Таким чином, експертне середовище виходить із того, що стратегічне посилення позицій Туркменістану можливе через поєднання інфраструктурної ролі, інституційної надійності та активної інтеграції в міжнародні проєкти, що дозволяє перейти від ресурсної моделі до моделі зв'язності та системної участі у глобальних процесах.